

Programplan – bransjeprogram Barnehage 2019-2022

Bakgrunn

Den nye IA-avtalen 2019–2022 setter arbeidsplassen i sentrum. Avtalens innsatsområder, organisering og virkemidler skal støtte arbeidet som ledere, tillitsvalgte, verneombud og ansatte gjør i den enkelte virksomhet. De nasjonale målene for IA-avtalen er reduksjon av sykefravær og frafall fra arbeidslivet. For å støtte opp under disse målene, skal partene prioritere satsinger for

- forebygging av sykefravær og frafall
- målrettet innsats mot lange og/eller hyppig gjentakende sykefravær.

Den bransje- og sektorvise utviklingen innen arbeidsmiljø, sykefravær og frafall er viktig for utviklingen i avtalens nasjonale mål. Det skal derfor etableres bransjeprogrammer for spisset og prioritert innsats mot utvalgte bransjer. Formålet med bransjeprogram er å mobilisere partene på bransjenivå til i fellesskap å dokumentere og ta fatt i felles erkjente utfordringer. Det avgjørende for å lykkes er at partene i bransjen har eierskap til og tar ansvar for programmene. En av de utvalgte bransjene er barnehage, og programmet skal omfatte barnehage i privat og offentlig sektor.

Nærmere om bransjeprogram barnehage

Kort om bransjen

Barnehagesektoren er en relativt stor sektor som sysselsetter om lag 94 500 personer. Det er stor variasjon i størrelse på barnehager og struktur i eierskap. 88 prosent av de ansatte i barnehagene er kvinner. Sykefraværet blant barnehageansatte er høyt. Det er imidlertid store variasjoner i sektoren, og det er et potensiale for å forebygge og redusere fravær og frafall. Eksponeringsforholdene er sammensatte og omfatter psykososiale faktorer, som høye emosjonelle krav og utagerende barn (vold/trusler om vold). Arbeid som innebærer ubekvemme løft, arbeid på huk/knær og støy, samt eksponering knyttet til kontakt med biologisk materiale og rengjøringsmidler peker seg også ut. Barnehagesektorens nye bemanningsnorm, pedagognormen og ny rammeplan for barnehagen, vil kunne medføre omstilling i fordeling av oppgaver og organiseringen av de ansatte.

Det legemeldte sykefraværet i barnehager er på totalt 8,0 prosent. Dette er 63 prosent høyere enn gjennomsnittet for alle sysselsatte. Langtidsfraværet (>16 dager) er på 6,9 prosent. 1 av 3 barnehagelærere og 1 av 4 assistenter oppgir at langtidsfraværet helt eller delvis skyldes jobben. I 2018 utgjorde sykefraværet i barnehager om lag 1 434 000 tapte dagsverk.

Kvaliteten i tjenestene avhenger av en rekke faktorer som personalets kompetanse, ledelse, organisering, grad av systematikk i arbeidet og tilgjengelige ressurser. Et høyt sykefravær kan derfor ha betydning for kvaliteten på tjenestetilbudet.

Mål

Bransjeprogrammet i barnehage skal bidra til å nå IA- avtalens målsetninger om:

- Forebyggende arbeidsmiljøarbeid
- Redusert sykefravær
- Redusert frafall

Innsatsområder

Partene og virksomhetene i barnehagebransjen skal gjennom programmet prøve ut ulike målrettede tiltak innenfor begge IA- avtalens satsingsområder:

- forebyggende arbeidsmiljøarbeid og
- oppfølging av lange og/eller hyppig gjentakende sykefravær.

Tiltakene skal bygge på kunnskap om bransjen, og kunnskap om hva som skal til for at tiltak skal ha effekt. Bransjeprogrammet skal innrettes så det treffer de faktiske utfordringene på ulike arbeidsplasser og for ulike yrkesgrupper.

I tillegg til å prøve ut målrettede tiltak, skal bransjeprogrammet vurdere om det innenfor bransjeprogrammets rammer skal settes i gang forskning om ulike sammenhenger.

Styring/Organisering

Det er etablert en styringsgruppe med sentrale parter/hovedorganisasjoner. Styringsgruppen ledes av KS, og består for øvrig av Virke, LO, Fagforbundet, Unio, Utdanningsforbundet, YS og Delta, Nordlandia (Spekter), Private Barnehagers Landsforbund, FUS barnehagene samt representanter fra Arbeidstilsynet og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Kirkens arbeidsgiverforening KA har blitt invitert til å delta, men har ikke respondert. Styringsgruppen har nedsatt en arbeidsgruppe som forbereder saker og er styringsgruppens operative ledd. Det er utarbeidet et mandat for styringsgruppens og arbeidsgruppens arbeid, se vedlegg.

Det ansettes en prosjektleder som skal sørge for framdrift og videre utvikling av programmet

Forslag til konkretisering/ gjennomføring av bransjeprogram barnehage

På bakgrunn av diskusjoner i styringsgruppen, forskning- og kunnskapsinnhenting samt et dialogmøte med et utvalg av ledere og tillitsvalgte i bransjen, har styringsgruppen kommet fram til et forslag til konkretisering av bransjeprogram barnehage.

Tematikk/ innholdselementer

Innsatsen i bransjeprogrammet skal bygge på kunnskap om arbeidsmiljø og sykefravær i bransjen, og ta utgangspunkt i denne ved utforming av tiltak innenfor forebyggende

arbeidsmiljø og oppfølging av sykefravær. Styringsgruppen har hatt felles gjennomgang av forskning, evalueringer og ulike erfaringer. En oversikt over referanser er lagt i vedlegg, sammen med flere andre relevante forskningsprosjekter og evalueringer.

Kjente risikofaktorer i bransjen er emosjonelle krav, utagerende barn, løft i ubekvemme stillinger, biologisk materiale, arbeid på huk/knær. Det vi setter i gang av forebyggende tiltak må bygge på det vi vet påvirker arbeidsmiljøet og gir effekt.

Gjennomgående temaer/premisser for alle innsatsområdene er partssamarbeid, ledelse og medarbeiderskap - styrking av roller og samarbeid, samt synliggjøre sammenhenger mellom arbeidsmiljø, nærvær og kvalitet. Tiltak skal være kunnskapsbasert, virksomhetsnære, kunne gjennomføres og implementeres i vanlig drift/kunne oppskaleres.

Bransjeprogrammet skal iverksette prosjekter og tiltak innenfor følgende områder:

1. En bra dag på jobb

(IA innsatsområde forebyggende arbeidsmiljø)

Videreutvikle og implementere STAMIS konsept

1.a En bra dag på jobb utvikles videre for bruk og spredning til alle

1.b En bra dag på jobb brukes for at den enkelte virksomhet eller nettverk av virksomheter kan utvikle og søke støtte til egne tiltak.

Sentralt tema/premiss er hvordan de ulike rollene i partssamarbeidet, ledelse og medarbeiderskap kan forsterke En bra dag på jobb, og bevisstgjøring om sammenhengene mellom En bra dag på jobb og kvalitet.

2. HMS og helsefremmende arbeid

(IA innsatsområde forebyggende arbeidsmiljø)

Styrke systematisk HMS og helsefremmende arbeid i barnehagene.

Risikovurdering på virksomhetsnivå, med utgangspunkt i utfordringer og styrker.

Sentralt tema/premiss er hvordan de ulike rollene i partssamarbeidet, ledelse og medarbeiderskap kan forbedre arbeidet med risikovurdering og helsefremmende arbeid, og bevisstgjøring om sammenhengene mellom HMS, helsefremmende arbeid og kvalitet.

3. Tidlig inn

(IA innsatsområde lange og/eller hyppig gjentakende sykefravær)

Forebygging og oppfølging av sykefravær. Sentralt tema/premiss er hvordan de ulike rollene i partssamarbeidet, ledelse og medarbeiderskap sammen kan bidra til god forebygging, tilrettelegging og oppfølging av sykefravær, og bevisstgjøring om sammenhengene mellom nærvær og kvalitet.

Målgruppe / omfang

Målgruppen for bransjeprogram barnehage er i utgangspunktet alle barnehager i privat og offentlig sektor, men for å kunne gjennomføre målbare innsatser og oppfølging må/bør utvalg av virksomheter skje etter noen kriterier. Aktuelle kriterier kan være

- Geografisk inndeling; for eksempel utvalg av fylker/regioner/ spredning
- Motiverte virksomheter som fyller visse kriterier
 - Topplederforankring
 - Dokumentert godt partssamarbeid
 - Samarbeid med vernetjenesten/ombud

Omfang og utvalg vil kunne variere avhengig av innretning på prosjekter/innsatser.

Innretning/ organisering

Bransjeprogrammets ressurser kan innrettes både mot enkeltvirksomheter, og mot nettverk av virksomheter. En kombinasjon vil kunne være effektiv. Virksomhetene kan jobbe med egne prosjekter, og samtidig få drahjelp ved å dele erfaringer og «måle» seg mot andre barnehage i både privat og offentlig sektor. Det er også mulig å utvikle egne prosjekter i samarbeid med andre virksomheter. Innretningen av programmene får betydning for organisering og ressursbruk lokalt/regionalt.

Utforming av tiltak

Bransjeprogrammet kan legge til rette for prosjekter og tiltak på ulike måter:

- Det kan settes i verk tiltak sentralt, som prøves ut i et utvalg virksomheter
 - For eksempel større spredning av «En bra dag på jobb»
- Det kan etableres læringsnettverk/møteplasser for benchmarking
 - Fylkesvise/regionale nettverk.
- Det kan settes i verk lokale tiltak basert på gitte kriterier. Virksomheter/nettverk av virksomheter kan søke om midler til egenutviklede prosjekter. De overordnede kriteriene som bransjen/styringsgruppen blir enige om kan for eksempelvis være:
 - Forankring i ledelsen/organisasjonen
 - Partssamarbeid – tydeliggjøre roller
 - Kunnskapsbasert – utgangspunkt i bransjeprogrammets kunnskapsgrunnlag
 - Definerte tiltak innenfor bransjeprogrammets innsatsområder:
 - Forbyggende arbeidsmiljø
 - Innsats mot lange/hyppige/gjentakende
 - Synliggjøre implementering i drift

Rammer/budsjett

Eget vedlegg

Framdrift/milepælsplan

Eget vedlegg

Referanser

- Evaluering av pilotene i «En bra dag på jobb» (STAMI)
- Evaluering av NED- prosjektet (KS/NAV) Agenda Kaupang/Proba
- Hva gjør ledere som lykkes? Lise Lien, Fafo
- Hva vet vi om bransjen, v/ Berit Bakke, STAMI
- Erfaring fra FUS – ledelse, nærvær og kvalitet i barnehagen
- Hva er godt arbeidsmiljøarbeid og hvordan bidrar partssamarbeidet til dette? Sintef-rapport 2018-00851 – konklusjoner
- Bra arbeidsmiljø er bra business (STAMI)
- Arbetsmiljøverkets regjeringsoppdrag 2011-2014– www.av.se
- Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet og kvinners arbeidshelse 2014, SINTEF
- <https://arbeidsmiljo.stami.no/forskning-kvinner-og-sykefravaer/>
- Det handler om arbeidet; fellesmateriell partene, Arbeidstilsynet og STAMI